

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2012-2-121 (Önaraştırma)
Karar Sayısı : 13-15/229-113
Karar Tarihi : 19.03.2013

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI
Üyeler : Doç. Dr. Mustafa ATEŞ, İsmail Hakkı KARAKELLE,
Dr. Murat ÇETİNKAYA, Reşit GÜRPINAR,
Kenan TÜRK, Fevzi ÖZKAN

B. RAPORTÖR : Burak SAĞLAM

C. BAŞVURUDA BULUNAN : - Gizlilik talebi bulunmaktadır.

D. HAKKINDA İNCELEME

YAPILANLAR : - Ajan Makina ve Yedek Parça San. ve Tic. Ltd. Şti.
10039 Sok. No:4 A.O.S.B. Çiğli/İzmir
- Ajan Elektronik Servis San. ve Tic. Ltd. Şti.
10014 Sok. No:1 A.O.S.B. Çiğli/İzmir

(1) **E. DOSYA KONUSU: Ajan Elektronik Servis San. ve Tic. Ltd. Şti. ile Ajan Makina ve Yedek Parça San. ve Tic. Ltd. Şti.'nin CNC plazma kesme tezgahları pazarındaki hâkim durumunu kötüye kullandığı iddiası.**

(2) **F. İDDİALARIN ÖZETİ:** Başvuruda özetle;

- İzmir'de faaliyet gösteren Ajan Makina ve Yedek Parça San. ve Tic. Ltd. Şti.'nin (Ajan Makina) piyasada bilinen adıyla "CNC plazma kesme tezgahı" yani metallerin kesilmesi için plazma kesme makinaları ve bu makinaların birlikte çalıştığı CNC sistemlerini üreterek Türkiye ve yurtdışına sattığı,
- İlgili ürünün Türkiye'deki pazar hâkiminin Ajan Makina olduğunun tahmin edildiği, zira Ajan Makina'nın çok uygun fiyatla birçok tezgah satma başarısı gösterdiği,
- Bahsi geçen plazma kesme makinalarının kesme işlemini yapan parçasının ilgili piyasada "torç" olarak bilindiği ve torçların genellikle bakırdan mamul birçok sarf malzemesi olduğu; teknik olarak, çok sıra dışı bir durum olmadıkça, söz konusu sarf malzemelerinin makinalarda arıza veya başka bir olumsuz duruma yol açmadıkları,
- Ajan Makina'nın, tezgâh satış fiyatlarını düşük tutarak ve sarf malzemelerini kullanıcılarına direkt kendisi satarak kısa süre içerisinde hayli yüksek seviyelerde kar elde ettiği,
- Araştırmalarına göre Ajan Makina'ya ait bu sarf malzemeleri ve torç ile ilgili herhangi bir patent olmadığı gibi, bu sarf malzemelerine verilen isimlerin ve kodların da tescilli olmadığı,
- Bazı firmaların, söz konusu sarf malzemelerini ve torçları yan sanayi olarak üretmeye başladıkları,
- Ancak Ajan Makina'nın tüm müşterilerine "Eğer sarf malzemesini bizden almazsanız makinanız garanti kapsamı dışında kalacak" tehdidinde bulunduğu,

- Ajan Makina'nın yan sanayi alımlarını engellemek adına önceden 8 Avro fiyatla sattığı ürünleri hâlihazırda 8 TL fiyat ile satmaya başladığı, hiçbir hammadde fiyatı ve diğer masrafların bu kadar sert fiyat düşüşüne sebep olamayacağı,
- Bu durumun Ajan Makina'nın ürettiği makinaların sarf malzemeleri için tekel yaratmaya çalıştığı bir göstergesi olduğu, bir süre sonra, birkaç yıl öncesinde olduğu gibi tüm kullanıcılara sarf malzemelerini sadece kendisinin ve istediği fiyattan satacağına yönelik endişe duydukları,
- Ajan Makina'nın söz konusu davranışlarını sürdürmesi halinde, bu sarf malzeme fiyatlarının tekrar eski seviyelere çıkacağı ve sarf malzeme giderlerinin, üreticiler için büyük bir gider kalemi oluşturması nedeniyle ürün fiyatlarına yansiyarak tüketicilerin daha yüksek fiyatlar ödemesine neden olacağı,
- Benzer makinaları yapan birçok yabancı firmanın bulunduğu, bu firmaların sarf malzemelerinin de yan sanayi olarak üretildiği, bu durumun diğer ülkelerde normal karşılandığı,
- Ajan Makina'nın tüm müşterilerini önce ucuz tezgâh vererek kendisine bağladığı, sonrasında sarf malzemelerini yüksek fiyatla satarak çok fazla kar elde ettiği,
- Yan sanayi parçaları satma teşebbüsünde bulunulmamış olunsaydı, sarf malzemeleri fiyatının inmek yerine daha da artmış olabileceği, söz konusu ihtimalin hala bulunduğu,
- Bahse konu makinaları kullanan işletmelerin KOBİ'ler ve ihracatçı firmalar olduğu, söz konusu durumun Türkiye'nin her yerindeki Ajan plazma kullanıcılarından da teyit edilebileceği, bununla birlikte Ajan Makina kullanıcılarının sarf malzeme ve teknik destek alamamaktan çekindikleri için herhangi bir merciye şikâyetle bulunamadıkları

iddia edilmiştir.

- (3) **G. DOSYA EVRELERİ:** Kurum kayıtlarına 05.09.2012 tarih ve 6826 sayı ile intikal eden başvuru üzerine hazırlanan 12.10.2012 tarih ve 2011-2-121/İİ sayılı İlk İnceleme Raporu 01.11.2012 tarihli Kurul toplantısında görüşülerek, 12-53/1500-M sayı ile önaraştırma yapılmasına karar verilmiştir. İlgili karar uyarınca yapılan inceleme üzerine hazırlanan 13.03.2013 tarih ve 2012-2-121/ÖA sayılı Önaraştırma Raporu görüşülerek karara bağlanmıştır.
- (4) Önaraştırma safhasında başvuru sahibi ile görüşülmüş, konuya ilişkin ek bilgi ve belgeler 18.02.2013 tarih ve 961 sayı ile Kurum kayıtlarına intikal etmiştir.
- (5) **H. RAPORTÖR GÖRÜŞÜ:** İlgili raporda; aynı ekonomik bütünlük içinde bulunan söz konusu teşebbüsler hakkında 4054 sayılı Kanun'un 41. maddesi uyarınca soruşturma açılmasına gerek olmadığı ifade edilmiştir.

I. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

I.1. Hakkında Önaraştırma Yapılan Teşebbüs: Ajan Makina

- (6) Önaraştırma safhasında yapılan inceleme ve görüşmelerde, hakkında önaraştırma yürütülen üç teşebbüsün; Ajan Elektronik Servis San. ve Tic. Ltd. Şti. (Ajan Elektronik), Ajan Makina ile Ajan Makina Servis San. ve Tic. Ltd. Şti.'nin, aynı ekonomik bütünlük içinde olduğu teyit edilmiştir. Bu şirketlerden Ajan Makina Servis San. ve Tic. Ltd. Şti.'nin ise son iki yıldır herhangi bir faaliyetinin bulunmadığı anlaşılmıştır. Diğer iki firmanın ortakları ise %50'şer oranında hisseyle Mehmet Çınarlı ve Mustafa Çınarlı'dır. Her iki şirketin de idari yönetim yeri Ajan Elektronik bünyesinde

olup, kararda aynı ekonomik bütünlük içinde yer alan fiilen aktif bu iki şirket Ajan Makina olarak ifade edilecektir.

- (7) Dosya mevcudu bilgi ve belgelere göre, Ajan Makina 1973'den bu yana metal işleme sektöründe yüksek teknolojlili makinalar üretmektedir. Önceleri kesintisiz güç kaynakları, elektro erozyon, freze ve torna makinaları üretiminde faaliyet gösteren şirket, son on iki yılda plazma kesim makinaları üretiminde özelleşerek bu alanda kendi teknolojisiyle ihracat yapabilen bir firma haline gelmiştir. Şirket, plazma kesim makinalarının tüm aksamalarını kendi bünyesinde üreterek bu alanda tamamen yerli üretim yapan tek firmadır.

I.2. İlgili Pazar

I.2.1. İlgili Ürün Pazarı

- (8) Başvuru konusu genel olarak metal kesmede kullanılan makinaları ve bu makinalara ilişkin sarf malzemelerini ilgilendirmektedir. Geniş kapsamda "metal kesim sektöründe yer alan makinalar" şeklinde tanımlanabilecek söz konusu pazar, T.C. Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından hazırlanan Makina Sektörü 2012/1'de takım tezgahları sektörü altında değerlendirilmiştir. Rekabet Kurulunun 01.05.2003 tarih ve 03-28/343-144 sayılı kararında da takım tezgahları sektörü makina endüstrisinin alt sınıflarından biri olarak sayılmaktadır. Anılan kararda takım tezgahları sektörü, "*metali kesmek, form ya da şekil vermek için kullanılan, manuel değil elektrikle çalışan makinelerden oluşan ve diğer bütün sektörlerle ana malzeme sağlayan sektör*" olarak tanımlanmaktadır. Kararda ayrıca, takım tezgahlarının metal kesme takım tezgahları (talaşlı) ve metal şekillendirme tezgahları (sac işleme) olmak üzere iki gruba ayrıldığı, bu iki grubun kendi içerisinde farklı amaçlara hizmet eden çok sayıda alt makina türünü barındırdığı ifade edilmekte ve metal kesme takım tezgahlarının (talaşlı) da kendi içerisinde torna etme makinaları, oyuk açma makinaları, matkaplı delme makinaları, dişli freze makinaları, taşlama tezgahları, torna tezgahları, torna merkezi, makina ile işleme merkezi, freze makinaları gibi farklı gruplara ayrıldığı belirtilmektedir. Kararda, söz konusu metal kesme tezgahı türlerinden her birinin farklı amaca hizmet ettiği, üretilecek makinanın niteliğine bağlı olarak her bir tezgahın sırası ile kullanılabilmesi gibi yalnızca herhangi birinin kullanılmasının da mümkün olduğu vurgulandıktan sonra, ilgili ürün pazarları alt ayrımlara gidilerek makina ile işleme merkezi, torna tezgahı, freze tezgahı ve taşlama tezgahı olarak belirlenmiştir.
- (9) Söz konusu kararda yer alan talaşlı imalat ve sac şekillendirme şeklindeki ikili ayırım açısından Ajan Makina'nın ürettiği makinaların, sac şekillendirme makinaları içerisinde yer aldığı belirtilmiştir. Ayrıca, Ajan Makina'nın müşteri profili tarafından kullanılan makinalar çerçevesinde sac şekillendirme makinaları, lazer kesim tezgahı, oxyfuel kesme makinası, su jeti makinası, plazma kesme makinaları, boru kesme makinaları, pres makinaları, giyotin kesme makinası, punch makinası ve diğerleri olarak sıralanmıştır. Bu makinalardan punch makinası, giyotin, pres makinası ve su jeti makinası Ajan Makina tarafından üretilmemektedir.
- (10) Firma tarafından, Ajan Makina'nın genel olarak plazma ve oksijen kesme makinası/tezgahı üretimi alanında faaliyet gösterdiği; ayrıca çok sınırlı sayıda (son 4 yılda 4 adet) YAG lazer kesim tezgahı üretimi gerçekleştirdiği ifade edilmiştir. Söz konusu kesim tezgahlarını/ makinalarını¹ torçlu metal kesim makinaları adı altında gruplandırmak mümkündür.

---

¹ Oksijen kesim tezgahı, plazma kesim tezgahı, oxy-plazma kesim tezgahı ve lazer kesim tezgahı kastedilmektedir.

- (11) Öte yandan başvurunun özellikle CNC plazma kesim makinası ve bu makinanın sarf bileşenlerine yönelik olduğu görülmektedir. Bu bağlamda başvurunun sadece CNC plazma kesim tezgahları çerçevesinde de değerlendirilmesi mümkündür. Bununla birlikte dosya mevcudundan; plazma kesim makinaları, oksijen kesim makinaları ve lazer kesim makinalarının kestikleri metalin kalınlığı dışında birbirine benzer işleve sahip makinalar olduğu, hatta tezgahların çoğunda plazma ve oksijen torcu olmak üzere çift torç bulunduğu; lazer kesim makinasının diğer ikisinden farkının ise fiyatı, kesim kalitesi ve hızından kaynaklandığı anlaşılmıştır. Anılan üç kesim makinasını diğer kesim makinalarından ayıran başka bir husus ise, anılan makinaların düz kesim yerine yapılan programlamaya göre istenilen şekilde kesim yapabilme özelliğidir.
- (12) Başvurunun Ajan marka plazma kesim makinalarına ve bu makinaların sarf bileşenlerine ilişkin olmasından ve bir makinaya ya da bir ürüne ait sarf bileşenlerin birbirleriyle uyumlu olması gerekliliğinden hareketle, ilgili ürün pazarının marka spesifik olarak ele alınması da söz konusudur.
- (13) Bu çerçevede, ilgili ürün pazarının metal kesim/sac şekillendirme sektöründe yer alan makinalar pazarı, torçlu metal kesim makinaları pazarı, CNC plazma kesim tezgahı pazarı ya da Ajan marka CNC plazma kesim tezgahı pazarı olarak belirlenmesi mümkündür. Öte yandan, sarf malzemelerine ilişkin pazar, Ajan CNC plazma kesme makinaları(yla uyumlu) sarf malzemeleri pazarı olarak ele alınmıştır.

I.2.2. Başvuru Konusu Ürün, Sarf Bileşenleri ve Bulunduğu Pazar Hakkında Genel Bilgi

- (14) Torçlu metal kesim tezgahları ince ve kalın metal plakaların kesiminde kullanılmaktadır. Bu tezgahları kestikleri metalin kalınlığına ve kullandıkları kaynağa göre CNC plazma kesim tezgahı, CNC oksi kesim tezgahı, CNC lazer kesim tezgahı olarak gruplandırmak mümkündür. Lazer kesim tezgahı 0,5 mm-25 mm kalınlıklar arası sacı lazer ışığı ile, oksifuel kesme makinası 3 mm-500 mm kalınlıklar arası sacı oksijen+doğalgaz (ya da propan, asetilen, lpg'den biri) ile, plazma kesim makinası ise 1 mm-40 mm arası sacı elektrik enerjisi ve gaz kullanarak ve iyonize gaz (plazma) ile patlatarak kesmektedir. Her üç tür kesim makinası da kesim sırasında tükenen ve makinanın torcuna takılan sarf malzemeleri kullanmaktadır. Torç ve sarf malzemeler dışında plazma kesim tezgahının diğer bileşenleri plazma güç kaynağı, CNC kontrol ünitesi, kesim masası, mekanik aksamlar ve duman filtre ünitesidir.
- (15) Plazma kesim tezgahlarının en önemli bileşenlerinden plazma güç kaynağı ve torç üretimi konusunda dünya çapında önde gelen firmalar Hypertherm ve Kjellberg başta olmak üzere Kaliburn, Esab, SAF ve Thermal Dynamics'dir. CNC plazma sistemleri konusunda dünyanın önde gelen firmaları ise MicroStep, Zinser, Esab, Messer Griesheim ve SAF'tır, ancak bu firmalardan Esab ve SAF dışındakiler Hypertherm ve Kjellberg'in torç ve güç kaynaklarını kullanmaktadır. Başvuru sahibinden alınan bilgiye göre, söz konusu şirketlerden Kaliburn dışında kalanların Türkiye'de de distribütörleri bulunmaktadır.
- (16) Türkiye'de CNC plazma tezgahları üreten başlıca markalar ise Ajan, Yıldırım-Knuth², Akyapak, Ermaksan, Durmazlar, Baykal, Veska, Dener gibi firmalardır. Bu firmalardan Ajan Makina hariç hepsi yukarıda bahsedilen yabancı güç kaynakları ve torçları kullanmakta, bileşenleri ithal edip birleştirdikten sonra ürünü yurtiçine ya da yurtdışına satmaktadır.

---

² Yapılan incelemelerde Yıldırım-Knuth firmasının bu alandaki faaliyetini durduğu bilgisine ulaşılmıştır.

- (17) Plazma kesim kaynağının ucundaki torç bir kalemin ucuna benzetilebilir. Bu torca takılan sarf malzemeleri elektrod, nozzle, shield, swirl ring, gas ring, retaining cap, vs. gibi isimler almakta ve bu sarf malzemeleri metal kesim aşamasında yıpranarak bozulmakta/tükenmekte ve dolayısıyla yenileriyle değiştirilmeleri gerekmektedir.
- (18) Ajan Makina hem Türkiye geneline hem de 40'tan fazla ülkeye satış yapmaktadır. Dosya mevcudu bilgi ve belgelere göre, Ajan Makina'nın 2012 yılındaki satışlarının %65'i yurtiçine, %35'i ise yurtdışına gerçekleşmiştir. Bu alanda faaliyet gösteren kurumsal firmaların satışları içerisinde yurtdışı satışlarının da önemli yeri olduğu görülmüştür. Bununla birlikte, Ajan Makina'nın Türkiye geneline satış yaptığı ve bölgeler arasında rekabet koşullarını farklılaştıracak herhangi bir durumun söz konusu olmadığından hareketle, ilgili coğrafi pazar Türkiye olarak belirlenmiştir.

I.3. Değerlendirme

- (19) Başvuru konusu iddiaları özellikle üç başlık altında ele almak mümkündür. Bunlar;
- Ajan Makina'nın yan sanayi sarf malzeme alımlarını engellemek ve yan sanayi firmalarını pazardan çıkarmak ya da pazara girmesini engellemek adına önceden 8 Avro fiyatla sattığı sarf malzemelerin fiyatını 8 TL'ye düşürdüğü,
  - Ajan Makina'nın yan sanayi sarf malzeme kullanımlarını engellemek ve yan sanayi firmalarını pazardan çıkarmak ya da pazara girmesini engellemek adına, sarf malzemeleri kendisinden olmayan müşterilerini, ürünlerini garanti dışında bırakmak ve teknik servis vermemekle tehdit ettiği ve
  - Ajan Makina'nın makina fiyatlarını düşük tutup müşteriyi kendisine bağladıktan sonra sarf malzemeler üzerinden yüksek karlar elde ettiği iddialarıdır.
- (20) Başvuru konusu iddiaların değerlendirilmesine geçmeden önce ilk olarak belirlenen muhtemel ilgili ürün pazarları çerçevesinde Ajan Makina'nın hâkim durumda olup olmadığının incelenmiştir.

I.3.1. Hakim Durum Değerlendirmesi

- (21) Önaraştırma kapsamında gerek başvuru sahibi, Ajan Makina ve rakip firmalarla, gerekse Makine İmalatçıları Birliği (MİB) ve Takım Tezgahları Sanayici ve İşadamları Derneği (TİAD) gibi teşebbüs birlikleriyle yapılan görüşmelerde, söz konusu pazarlara ilişkin yayınlanmış sistematik bir verinin bulunmadığı bilgisine ulaşılmıştır. Dolayısıyla, hâkim durumun en önemli göstergelerinden biri olan anılan pazarlarda faaliyet gösteren teşebbüslerin pazar payı değerlendirmesi, çeşitli kaynaklardan elde edilen bilgilerin derlenmesi yoluyla yapılmıştır.
- (22) İlgili ürün pazarının metal kesim/sac şekillendirme pazarı olarak geniş bir şekilde tanımlanması durumunda; 2011³ yılı takım tezgahı ihracatının yaklaşık 625.000.000 ABD Doları, ithalatının ise 1.963.000.000 ABD Doları olduğu görülmektedir. Dosya mevcudu bilgi, belge ve hesaplamalar sonucunda takım tezgahı pazarının 2011 yılı büyüklüğünün yaklaşık 2.600.000.000 ABD Doları, Ajan Elektronik'in 2012 yılı yurtiçi cirosunun yaklaşık (.....) TL, Ajan Yedek Parça'nın ise (.....) TL olduğu anlaşılmıştır. Anılan pazarda Ajan Makina'nın ciro üzerinden hesaplanan pazar payı ihmal edilebilecek düzeyde olmakla birlikte söz konusu pazar metal kesiminde kullanılan talaşlı imalat da dahil olmak üzere bütün takım tezgahlarını içermektedir. Bu bağlamda, dosya mevcudunda yer alan ve Ajan Makina'nın tahminlerine dayanan veri seti çerçevesinde, anılan şirketle benzer alanda faaliyet gösteren 27 rakip firmanın

³ T.C. Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından hazırlanan Makina Sektörü 2012/1 sayılı rapordan alınmıştır.

tahmini ciro büyüklükleri dikkate alındığında, anılan pazarın 2012 yılı büyüklüğü 1.350.000.000 TL olarak tahmin edilmiş ve Ajan Makina'nın pazar payı itibarıyla hâkim durumda olduğu sonucuna ulaşılamamıştır.

- (23) Öte yandan TİAD'dan alınan veriler doğrultusunda, sadece sac şekillendirme tezgahlarının tümü dikkate alınarak ve Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonu (GTİP) sınıflandırmalarından yola çıkılarak hesaplanan 2012 yılı pazar büyüklüğü ise 609.000.000 ABD Doları şeklinde tahmin edilmektedir. Anılan veri seti itibarıyla da, Ajan Makina'nın pazar payının %(. ....) civarlarında olduğu görülmektedir.
- (24) Bu bilgiler çerçevesinde, ilgili ürün pazarının geniş bir şekilde metal kesim/sac şekillendirme pazarı olarak tanımlanması durumunda, Ajan Makina'nın pazar payı bakımından hâkim durumda olmadığı kanaatine varılmıştır.
- (25) İkinci olarak pazarın plazma kesim tezgahı, oksijenli kesim tezgahı, ikisinin beraber bulunduğu oksi-plazma kesim tezgahı ve lazer kesim tezgahı bünyesinde torçlu metal kesim makinaları olarak ele alınması durumunda ise öncelikle TİAD'dan alınan verilere göre, ilgili pazarın 2012 yılı büyüklüğü yaklaşık 207.900.000 TL olarak gerçekleşmiştir. 2012 yılı boyunca Ajan Makina'nın anılan gruptaki makina satışlarının tutarı (. ....) TL, herhangi bir ayırtırmaya gidilmeden hesaplanan sarf malzeme satışı ise (. ....) TL'dir. Ajan Makina'nın toplam satışları yaklaşık (. ....) TL olarak ele alındığında, 208.000.000 TL'lik bu pazarda şirketin pazar payı yaklaşık %(. ....) olarak hesaplanmaktadır.
- (26) Öte yandan torçlu metal kesim makinaları olarak tanımlanan pazara ilişkin olarak, önemli rakip firmalardan istenen yurtiçi satış rakamları doğrultusunda oluşturulan tablo aşağıda sunulmuştur.

Tablo 1: Ajan Makina ve Rakiplerinin Torçlu Metal Kesim Makinaları Pazarındaki Satış Adet ve Tutarları (2012 yılı)

FİRMA İSMİ	ADET	TUTAR (TL)
BAYKAL	(. ....)	(. ....)
AKYAPAK	(. ....)	(. ....)
DURMAZLAR	(. ....)	(. ....)
VESKA	(. ....)	(. ....)
DENER	(. ....)	(. ....)
ERMAKSAN	(. ....)	(. ....)
AJAN MAKİNA	(. ....)	(. ....)

- (27) Tablodan da görüleceği üzere, Ajan Makina'nın ciddi bir satış rakamına ve yüksek bir satış değerine ulaştığı görülmektedir. Ajan Makina ve rakiplerle yapılan görüşmeler sonucunda, rakip firmaların kesim tezgahına ilişkin parçaları yurtdışından ithal edip burada birleştirip satması nedeniyle maliyetlerinin yüksek olduğu, Ajan Makina'nın ise tamamen yerli üretim yapması nedeniyle rakiplerine göre maliyet avantajına sahip olduğu, dolayısıyla daha uygun fiyatlarla metal kesim makinası satabildiği anlaşılmıştır. Bununla birlikte, Ajan Makina ile rakipleri arasındaki adet ve satış değeri cinsinden oluşan farkların, aşağıda yer verilen açıklamalar çerçevesinde dikkatle değerlendirilmesi gerekmektedir.
- (28) Öncelikle söz konusu tablo sadece Türkiye pazarına ilişkin verileri içermekte, rakiplerin yurtdışı satışlarını yansıtmamaktadır. Bu nedenle, rakiplerin gerçek ekonomik gücünü göstermesi bakımından, Ajan Makina tarafından sunulan rakiplerinin tahmini cirolarına ilişkin değerler açısından bakıldığında, anılan şirketin cirosunun rakiplerinden Veska haricinde çoğunun oldukça gerisinde kaldığı görülmüştür. İkinci olarak yukarıdaki tablo, torçlu metal kesim makinaları olarak tanımlanan pazardaki bütün teşebbüslere ya da pazarın tamamına yönelik net bir veriye sahip değildir.

Anılan tablo Ajan Makina'nın asıl yoğunlaştığı plazma kesim tezgahları ve oksijen kesim tezgahları haricinde rakip firmaların bu iki kesim tezgahından daha pahalı bir teknoloji olan lazer kesim tezgahlarına ilişkin veriyi de içermesi nedeniyle, bu teknolojiler arasındaki fiyat farkının verinin yanlış yorumlanmasına yol açabileceği açıktır.

- (29) Bu tespitler ışığında pazar daha da darlaştırılarak CNC plazma kesim tezgahı/makinası olarak belirlendiğinde ise çeşitli taraflardan edinilen bilgilerin farklılıklar taşıdığı görülmüştür. Bununla birlikte Ajan Makina'dan alınan bilgilere göre, anılan şirketin piyasada çalışır vaziyetteki CNC plazma kesim tezgahı ve oksijen-plazma kesim tezgahı sayısının (.....) olduğu, dolayısıyla CNC plazma kesim tezgahı pazarındaki payının yaklaşık % (.....)'e tekabül ettiği anlaşılmıştır. Dosya mevcudu bilgi ve belgelerden; pazara giriş-çıkışın kolay olduğu, günümüzde CNC plazma kesim tezgahının kalitesini üretmenin zor olduğu, son yıllarda kesim tezgahı fiyatlarının düşmesiyle beraber tezgahların alınabilirliğinin arttığı, yurtdışındaki çoğu firmanın anılan pazarda bileşenleri yurtdışından alıp monte ederek satmak şeklinde faaliyet gösterdiği, bu nedenle gerekli finansal kaynak olduğu sürece pazara girişin önünde engel bulunmadığı, piyasada kurumsal firmaların dışında küçük ölçekte firmaların ve hatta Çin'den bileşenleri ithal ederek merdivenaltı üretim yapan şirketlerin de bulunduğu, bununla birlikte bütün bileşenlerin aynı çatı altında üretilmesi durumuna gelinebilmesi için ciddi ar-ge ve yatırım harcamaları yapılması gerektiği anlaşılmıştır.
- (30) Öte yandan, torçlu metal kesim makinaları olarak tanımlanan pazara ilişkin yapılan çalışmanın bir benzeri, önemli rakip firmalardan istenen yurtiçi satış rakamları doğrultusunda CNC plazma kesim tezgahı pazarına yönelik hazırlandığında ise aşağıdaki tablo elde edilmektedir.

Tablo 2: Ajan Makina ve Rakiplerinin CNC Plazma Kesim Makinaları⁴ Pazarındaki Satış Adet ve Tutarları (2012 yılı)

FİRMA İSMİ	ADET	TUTAR (TL)
BAYKAL	(.....)	(.....)
AKYAPAK	(.....)	(.....)
DURMAZLAR	(.....)	(.....)
VESKA	(.....)	(.....)
DENER	(.....)	(.....)
ERMAKSAN	(.....)	(.....)
AJAN MAKİNA	(.....)	(.....)

- (31) Pazarın CNC plazma kesim makinaları pazarı olarak dar çerçevede ele alınması durumunda da Ajan Makina'nın adet ve satış tutarı bazında rakiplerinden ciddi oranda yüksek değerlere sahip olduğu görülmektedir. Tablodaki rakamların pazardaki tüm teşebbüslere ilişkin verileri kapsamaması ve rakip teşebbüslerin satışlarının yurtdışı ağırlıklı olması nedeniyle yurtiçi satış verilerinin rakiplerin gerçek ekonomik gücünü yansıtmaması gibi durumlar bu tablo açısından da geçerlidir.
- (32) Bu çerçevede, gerek torçlu metal kesim makinaları gerekse CNC plazma kesme makinası pazarında Ajan Makina'nın ciddi bir kullanıcı sayısına ve rakiplerine göre yüksek pazar payına sahip olduğu kanaatine ulaşılmakla beraber, farklı veri setleri altında farklı sonuçlara ulaşılması, veri setlerinin yurtdışına odaklanmış rakip firmaların gerçek ekonomik gücünü göstermemesi, pazarda kurumsal firmaların yanı sıra küçük ve orta ölçekte çok sayıda firmanın bulunması, ithal bileşenler aracılığıyla pazara girişlerin kolay olması gibi etmenler, yüksek kullanıcı sayısı ve pazar payına rağmen

⁴ CNC plazma kesim makinası ve CNC oksijen-plazma kesim makinası beraber alınmıştır.

Ajan Makina'nın anılan pazarlarda hâkim durumda olduğu tespitine doğrudan ulaşmayı zorlaştırmaktadır. Ayrıca, sarf malzeme ile ana makinanın birbirleriyle uyumlu olması gerekliliğinden hareketle, ilgili ürün pazarının marka spesifik şekilde, son pazar olan "Ajan marka CNC plazma kesim tezgahı pazarı" olarak tanımlanması durumunda, Ajan Makina'nın pazarın tamamına sahip olduğu, dolayısıyla anılan pazarda hakim durumda olduğu ifade edilebilecektir. Belirtilmesi gereken diğer bir husus, sarf malzemeleri için tanımlanan Ajan CNC plazma kesme makinaları(yla uyumlu) sarf malzemeleri pazarında da, yan sanayi firmaları dışında, Ajan Makina pazarın hemen hemen tamamına sahiptir.

- (33) Bu bakımdan, veri setlerinin net bir sonuca ulaşmayı mümkün kılmaması, pazarın dar tanımlandıkça Ajan Makina'nın hâkim durumda olduğuna yönelik emarelerin bulunması nedeniyle ilgili pazarlarda anılan şirketin hâkim durumda bulunduğu varsayılarak, iddia konusu eylemlerin kötüye kullanma halini oluşturup oluşturmadığı incelenmiştir.

1.3.2. Başvuru Konusu İddiaların Kötüye Kullanma Hali Oluşturup Oluşturmadığının Değerlendirilmesi

1.3.2.1. Ajan Makina Tarafından Yıkıcı Fiyat Uygulandığı İddiası

- (34) Başvuru konusu iddialardan biri, Ajan Makina'nın daha önce 8 Avro'dan sattığı elektrod adlı sarf malzeme parçasının fiyatını, yan sanayi firmalarının pazara girmesiyle beraber 8 TL'ye düşürdüğü, böylece yan sanayi firmalarının pazarda kalmasını ya da yeni firmaların pazara girmesini engellemeye çalıştığı iddiasıdır. Söz konusu husus rekabet hukukunda yıkıcı fiyat başlığı altında incelenmektedir. 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesi kapsamında hâkim durumun kötüye kullanılması olarak değerlendirilen yıkıcı fiyat uygulaması "*iktisadi üstünlüğe dayanan bir teşebbüsün, hasat yapma niyetiyle maliyet altında satış yaparak rakiplerini etkisizleştirme girişimi*" olarak tanımlanmaktadır. Yıkıcı fiyat uygulamasının; iktisadi üstünlük, olağandışı düşük fiyat, niyet ve hasat olmak üzere dört unsuru bulunmaktadır. Bu dört unsurun bir arada gerçekleşmediği durumlarda yıkıcı fiyat uygulamasının oluşmadığı kabul edilmektedir.
- (35) Yukarıda sayılan unsurlardan olağandışı düşük fiyat ile kastedilen firmanın maliyet altında satış yapıp yapmadığıdır. Eğer fiyat indirimi, firmanın ilgili ürün pazarındaki karlılığını sürdürmesine engel oluşturmayacaksa yıkıcı fiyattan bahsedilemeyecektir.
- (36) Dosya mevcudu bilgi ve belgelerden; elektrod parçasına ilişkin maliyetin (.....) TL civarında olduğu, 8 TL'nin makul bir fiyat olduğu ve bu fiyatla elektrod satıldığında da kar elde edilebileceği anlaşılmıştır. Ayrıca, Ajan Makina'nın 2012 yılına ilişkin aylık ve yıllık bazda elektrod ve torçta kullanılan diğer sarf malzemeler için maliyet değerleri incelenmiş ve anılan şirketin gerek elektrotta, gerekse diğer sarf malzemelerinde maliyet altı satış yapmadığı görülmüştür. Başvuruda geçen elektrod sarf malzemesine ilişkin Ajan Makina'nın 2012 yılı maliyet ortalaması (.....) TL iken, aylık bazdaki maliyeti ise (.....) TL ile (.....) TL arasında yer almaktadır. Dolayısıyla, Ajan Makina'nın elektrod sarf malzemesinde yıkıcı fiyat uygulamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

1.3.2.2. Ajan Makina Tarafından Yan Sanayi Sarf Malzeme Kullanan Müşterilere Teknik Servis Verilmediği ve Ürünlerinin Garanti Kapsamı Dışında Bırakıldığı İddiası

- (37) Başvuru konusu hususlardan bir diğerini, Ajan Makina'nın yan sanayi sarf malzeme kullanan müşterilerinin kesim makinalarını garanti dışında bıraktığı ve bu müşterilerine bedeli karşılığında dahi teknik servis vermediği iddiası oluşturmaktadır. Başvuru sahibi, anılan uygulamanın amacının yan sanayi sarf malzeme üreticisi firmalardan

alımları engelleyerek, bu firmaların piyasa dışında bırakılması olduğunu ifade etmektedir. Söz konusu iddianın, 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesinin (a) bendindeki, ticari faaliyet alanına başka bir teşebbüsün girmesine doğrudan veya dolaylı olarak engel olunması ya da rakiplerin piyasadaki faaliyetlerini zorlaştıran eylemler kapsamında incelenmesi mümkündür.⁵

- (38) Konuya ilişkin önceki Kurul kararları da dikkate alınarak, Ajan Makina'nın orijinal sarf malzeme kullanılmaması neticesinde yan sanayi sarf malzeme kaynaklı arızaları garanti kapsamı dışında bırakmasının, söz konusu arızaların Ajan Makina için getireceği ek ekonomik külfet nedeniyle, makul karşılanabileceği kanaatine varılmıştır. Nitekim dosya mevcudundan söz konusu hususun başvuru sahibi tarafından da kabul edildiği görülmektedir. Ayrıca satış sonrası hizmetlere ilişkin olarak 2005/4 sayılı Motorlu Taşıtlar Sektöründeki Dikey Anlaşmalar ve Uyumlu Eylemlere İlişkin Grup Muafiyet Tebliği'nde de garanti kapsamında yapılan tamir, ücretsiz bakım ve araç geri çağırma işlerinde, motorlu taşıt sağlayıcısının kendisinin sağladığı orijinal parçaların kullanımını zorunlu tutabileceği belirtilmektedir.
- (39) Başvuru konusu iddialardan, bedeli karşılığında dahi teknik servis verilmediği hususuna ilişkin olarak ise, plazma kesim tezgahlarının torçlarında kullanılan yan sanayi sarf malzeme kaynaklı arızaların yaşandığı müşteri listesini içeren teknik servis formları incelenmiştir. Bu bağlamda, Ajan Makina'nın yan sanayi torç kullanan müşterilerini bu konuda uyarmakla beraber, müşterilerine bedeli karşılığında ya da garanti kapsamında hizmet vermeye devam ettiği görülmüştür. Ayrıca, anılan müşterilerin yan sanayi sarf bileşen kullanımının tespiti sonrasında Ajan Makina ile teknik servis konusunda bir sıkıntı yaşayıp yaşamadığı ile ilgili olarak, teknik servis formlarında yer alan müşterilerin birçoğu ve dosyada isimleri yer alan Ajan Makina kullanıcısı firmalar ile görüşmeler yapılarak, bilgi alınmıştır. Bu çerçevede müşterilerin, orijinal sarf malzeme kullandığı için Ajan Makina ile herhangi bir sıkıntı yaşamayanlar, yan sanayi sarf malzeme kullanımına rağmen Ajan Makina'dan teknik servis alma konusunda sıkıntı yaşamayanlar ve yan sanayi sarf malzeme kullanımı sonrası Ajan Makina tarafından teknik servis ve garanti konusunda uyarılanlar olmak üzere üç gruba ayrıldığı görülmüştür. Bununla birlikte, dosya mevcudu bilgilerden anlaşıldığı üzere, müşterilerden hiçbiri teknik servis konusunda Ajan Makina tarafından ciddi bir şekilde mağdur edildikleri yönünde bir ifadede bulunmamıştır. Ajan Makina tarafından garanti ve teknik servis konusunda uyarıldıklarını belirten müşteriler de, sonraki teknik servis taleplerine yanıt verildiğini ifade etmektedir. İncelenen servis talep formları ve müşterilerle yapılan görüşmeler sonucu, Ajan Makina'nın müşterilerini yan sanayi sarf malzeme kullanımı konusunda uyarmakla beraber teknik servis konusunda mağdur ettiği sonucuna ulaşmak mümkün gözükmemektedir. Nitekim, başvuru sahibi tarafından da söz konusu iddianın gerçekleştiğini gösterir herhangi bir belge delil olarak ibraz edilmemiştir.
- (40) Ajan Makina tarafından, yan sanayi sarf malzemesi kullanan müşterilere hiçbir zaman teknik servis verilmemesi gibi bir durumun söz konusu olmadığı, en geç kanuni süre içerisinde teknik destek ve müdahalede bulunduğu belirtilmektedir. Bakım ve teknik servise ilişkin hükümlerin düzenlendiği ayrıntılı bir satış sözleşmesi bulunmayan Ajan Makina, müşterilere karşı yazılı ve sözlü bir şekilde, makinalarla birlikte sarf malzemenin de kendisinden alınması gibi bir mecburiyet getirmediğini, fakat yan sanayi ürünlere karşı müşterilerin uyarıldığını, müşteri huzurunda yapılan denemelerle orijinal ve sarf malzeme kullanımı konusunda müşterinin bilgilendirildiğini ifade

⁵ Anılan hususa benzer konularda; 04-42/490-118, 09-03/50-19, 09-14/289-69 ve 04-78/1116-283 sayılı Kurul kararları alınmıştır.

etmektedir. Ayrıca, Hypertherm ve Kjellberg gibi dünya çapındaki üreticilerin de orijinal sarf malzeme kullanılmaması durumunda garantiyi kaldırdıkları, bu firmaların ürünlerinin genelde fikri ve sınai mülkiyet hakları kapsamında korunduğu, fakat tamamen kendi üretimleri olan ürünlere yönelik herhangi bir patent hakkının halihazırda mevcut olmadığı da anılan şirket tarafından belirtilmiştir.

- (41) Ajan CNC plazma kesme makinalarıyla uyumlu sarf malzemeleri pazarına yönelik yapılan bir diğer tespit, halihazırda bu pazarın tam anlamıyla oluşmadığı, pazarda genel olarak Ajan Makina'dan ayrılan çalışanlar tarafından kurulan firmaların yer aldığı, yerel teşebbüsler olarak sadece dört firmanın, bir internet sitesinin ve Çin menşeli bir firmanın bulunduğudır.
- (42) Önaraştırma safhasında Ajan Makina'ya yan sanayi sarf malzeme kullanımının makinaya zarar verdiğiine ilişkin teknik bir dokümanın ya da bilirkişi raporunun bulunup bulunmadığı sorulmuş, şirket tarafından, kendi ürünlerine ilişkin teknik bir rapor ya da bilirkişi raporu sunulmamakla beraber, resimli ayrıntılı anlatımlar eşliğinde, sarf malzeme üretimi sırasında çok hassas milimetrik gerekli üretim parametrelerine uyulmadığı takdirde, kesim kalitesinde düşme, torcun yanması, jeneratör pompasının zaman içinde arızalanması ve elektrot ömrünün dörtte birine düşmesi gibi sorunlarla karşılaşılacağı ifade edilmiştir.
- (43) Yapılan inceleme çerçevesinde, Ajan Makina'nın yan sanayi sarf malzeme kullanımı sonucunda müşterilerine bedeli karşılığında dahi teknik servis vermediği iddiasına yönelik yeterli bilgi ve/veya belgenin bulunmadığı kanaatine varılmıştır.

1.3.2.3. Ajan Makina'nın Sarf Malzemeler Üzerinden Yüksek Karlar Elde Ettiği İddiası

- (44) Önaraştırma kapsamında, Ajan Makina tarafından geçmişte sarf malzemeler üzerinden yüksek karlar elde edildiği iddiası, rekabet hukukunda "aşırı fiyat uygulaması" olarak ifade edilen ihlal kapsamında değerlendirilmiştir.
- (45) Hâkim durumdaki bir teşebbüsün aşırı fiyat uygulayıp uygulamadığına yönelik yapılacak bir incelemede genelde aşırı fiyat uyguladığı iddia edilen teşebbüs ile aynı hizmeti sağlayan diğer teşebbüslerin maliyet ve fiyat yapıları karşılaştırılmaktadır. Avrupa Birliği uygulamalarında ise genellikle maliyet analizi şart koşulmamış, aynı hizmeti sağlayan başka teşebbüsler ile yapılacak olan karşılaştırmalı fiyat analizinin, aşırı fiyatlandırmanın belirlenmesinde yeterli sayılacağı ifade edilmiştir.
- (46) Bu çerçevede, Ajan Makina ile CNC plazma kesme tezgahları satışı gerçekleştiren yerli firmalara bileşen tedarikini sağlayan ve Hypertherm firmasının Türkiye distribütörü olan Kares Karadeniz Enerji Servisleri ve Mak. Tic. A.Ş.'nin (Kares) elektrod bileşeni açısından son üç yıl için karşılaştırmalı satış fiyatı analizi yapılmıştır. Bir distribütör olan ve anılan parçaların yeniden satışını gerçekleştiren Kares ile sarf malzemelerini kendisi üreten Ajan Makina'nın maliyetlerinin ve karlılık oranlarının karşılaştırılmasının ise anlamlı olmayacağı görülmüştür.
- (47) Dosya mevcudu bilgilerden; Ajan Makina'nın 2011 yılı itibarıyla elektrod satış fiyatını yaklaşık 16 TL'den 8 TL'ye indirdiği, Kares'in fiyatlarının ise 2010 yılından 2012 yılına artış eğiliminde olduğu⁶, 2010 yılı itibarıyla fiyatların birbirinden anlamlı oranda ayrılmadığı, hatta Kares'in fiyatının 2011 ve 2012 yıllarında Ajan Makina'nın fiyatının üzerinde seyrettiği ve Ajan Makina'nın elektrod fiyatındaki düşük fiyat politikasının gelip geçici olmadığı, son iki yıldır devam ettiği de anlaşılmıştır. Yapılan karşılaştırma

⁶ Söz konusu artış büyük oranda dolar kurundaki artıştan kaynaklanmaktadır.

13-15/229-113

neticesinde, Ajan Makina'nın rakiplerinden ayrışan oranda aşırı fiyat uyguladığı sonucuna ulaşmak mümkün görülmemektedir.

- (48) Öte yandan, dosya mevcudunda yer alan Ajan Makina'nın tüm sarf malzeme satışları üzerinden hesaplanan karlılık oranlarının, sarf malzemeler üzerinden yüksek ya da aşırı karlar elde edildiği iddiasını desteklemediği kanaatine varılmıştır.

J. SONUÇ

- (49) Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre, 4054 sayılı Kanun'un 41. maddesi uyarınca şikayetin reddi ile soruşturma açılmamasına OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.